

LÂM ĐỒNG VỚI VIỆC NHÂN RỘNG KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU PHỤC VỤ SẢN XUẤT VÀ ĐỜI SỐNG

VÕ THỊ HẢO

Phó Giám đốc Sở KH&CN Lâm Đồng

Trong những năm qua, việc nhân rộng kết quả nghiên cứu sau nghiệm thu tại Lâm Đồng đã được đẩy mạnh và đạt được những kết quả đáng khích lệ, góp phần đáng kể trong phát triển kinh tế - xã hội. Tuy nhiên, bên cạnh những thành công, hoạt động này của tỉnh cũng còn một số hạn chế, đòi hỏi phải có những giải pháp đồng bộ. Từ những kết quả và kinh nghiệm của Lâm Đồng, hy vọng rằng, các địa phương khác sẽ rút ra cho mình những bài học bổ ích.

Kinh nghiệm nhân rộng kết quả nghiên cứu sau nghiệm thu ở Lâm Đồng

Trong những năm gần đây, việc xây dựng và thực hiện quy trình quản lý nhiệm vụ KH&CN của tỉnh Lâm Đồng được tổ chức chặt chẽ từ khâu đề xuất, lựa chọn nhiệm vụ cho đến xét duyệt đề cương, tổ chức thực hiện, đánh giá... đã góp phần tạo ra những sản phẩm nghiên cứu có chất lượng. Để đưa các kết quả nghiên cứu vào sản xuất và đời sống, trong giai đoạn 2007-2012, việc nhân rộng kết quả nghiên cứu vào thực tiễn ở Lâm Đồng được quan tâm đẩy mạnh, đặc biệt trong lĩnh vực nông nghiệp, góp phần phát triển nền nông nghiệp bền vững với những sản phẩm sản xuất theo hướng ứng dụng công nghệ cao. Có thể kể đến một số cách làm cụ thể:

- Dựa trên kết quả đánh giá, nghiệm thu của Hội đồng KH&CN, Sở KH&CN Lâm Đồng đã tham mưu trình UBND tỉnh phê duyệt danh sách các cơ quan, đơn vị tiếp nhận và có trách nhiệm áp dụng kết quả nghiên cứu phục vụ công

tác quản lý và sản xuất. Trong quá trình triển khai, nhiều kết quả nghiên cứu đã được lựa chọn để tiếp tục nhân rộng thông qua các chương trình khuyến nông, Dự án cạnh tranh nông nghiệp của tỉnh. Từ năm 2008 đến nay, Ban quản lý Dự án cạnh tranh nông nghiệp tỉnh Lâm Đồng đã tiến hành lựa chọn và triển khai nhiều dự án ứng dụng tiến bộ kỹ thuật tại các địa phương trong tỉnh với kinh phí thực hiện gần 10 tỷ đồng. Có thể kể đến một số nhiệm vụ nhân rộng điển hình như: Chuyển giao quy trình kỹ thuật nâng cao năng suất, chất lượng và công nghệ sau thu hoạch hoa cúc tại thành phố Đà Lạt; Nghiên cứu ứng dụng và chuyển giao kỹ thuật phòng trừ tổng hợp bệnh hại trên cây chanh dây tại Lâm Đồng; Chuyển giao kỹ thuật phòng trừ bệnh cà chua tại một số vùng trọng điểm tỉnh Lâm Đồng...

- Đa dạng hóa các hình thức triển khai nhiệm vụ nhân rộng thông qua việc thực hiện các dự án sản xuất thử nghiệm, dự án nông thôn miền núi đến việc thực hiện các chương trình nghiên cứu ứng

dụng cấp cơ sở. Để thử nghiệm và lựa chọn hình thức triển khai phù hợp, năm 2012, Sở KH&CN đã ký hợp đồng triển khai các nhiệm vụ nhân rộng cấp cơ sở với Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Sở Giáo dục và Đào tạo, Sở Y tế, bước đầu đạt kết quả khá tốt, góp phần nâng cao trách nhiệm của các sở, ngành trong việc tiếp nhận và chuyển giao kết quả nghiên cứu phục vụ công tác quản lý, sản xuất và đời sống.

- Tăng cường hoạt động ứng dụng, chuyển giao kết quả nghiên cứu tại các huyện, thành phố, góp phần phát triển kinh tế hộ gia đình trong vùng đồng bào dân tộc thiểu số, vùng sâu, vùng xa, vùng đặc biệt khó khăn thông qua các dự án xây dựng mô hình ứng dụng tiến bộ kỹ thuật trong chăn nuôi và trồng trọt, chú trọng các sản phẩm có lợi thế cạnh tranh của địa phương như rau, hoa, chè, cà phê, dâu tằm, nuôi cá nước lạnh... Trong giai đoạn 2007-2012, 141 nhiệm vụ ứng dụng KH&CN cấp huyện được hỗ trợ từ nguồn kinh phí KH&CN của tỉnh với khoảng trên 12 tỷ đồng, xây dựng 126

điểm thông tin KH&CN cấp xã, tạo điều kiện thuận lợi để người dân tiếp cận thông tin về KH&CN, ứng dụng các kết quả nghiên cứu vào thực tiễn sản xuất, được chính quyền và nhân dân các địa phương đánh giá cao. Bên cạnh nguồn kinh phí từ chương trình mục tiêu của tỉnh, các huyện đã bố trí nguồn vốn đối ứng để nâng cao hiệu quả nhân rộng mô hình.

- Cùng với các chương trình nêu trên, trong quá trình xây dựng kế hoạch KH&CN hàng năm, Sở KH&CN đã dành một phần kinh phí để các trung tâm, hợp tác xã, doanh nghiệp triển khai nhân rộng kết quả nghiên cứu, thực hiện việc biên tập và xuất bản một số kết quả nghiên cứu để phục vụ công tác nhân rộng như: sổ tay hướng dẫn quy trình kỹ thuật trồng, chăm sóc bệnh cho hoa địa lan; atlas danh mục cây thuốc Lâm Đồng, danh mục cây cho chất nhuộm để dệt thổ cẩm; sổ tay về đặc điểm khí hậu, thủy văn tỉnh Lâm Đồng...

- Thực hiện chương trình hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa áp dụng tiến bộ kỹ thuật để nâng cao năng suất và chất lượng sản phẩm...

Qua quá trình triển khai, tỉnh đã đạt nhiều kết quả tốt trong việc nhân rộng các kết quả nghiên cứu, có thể kể đến một số nhiệm vụ sau:

+ Đề tài “Xây dựng công nghệ trích ly hợp chất có hoạt tính sinh học trong dược liệu Atisô với hiệu suất cao” (do Viện Công nghệ Hóa học thuộc Viện Hàn lâm KH&CN Việt Nam chủ trì) đã tạo cơ sở để lựa chọn nguyên liệu từ cây Atisô ứng dụng vào sản xuất các hoạt chất bằng nguồn dược liệu trong nước. Sau nghiên cứu, Viện đã phối hợp với Công ty Cổ phần dược Lâm Đồng tiếp tục triển khai dự án “Hoàn thiện quy trình công

Hệ thống công nghệ trích ly các chất từ lá Atisô

nghệ trích ly các chất có hoạt tính sinh học từ lá Atisô và sản xuất thử nghiệm cao bột sấy phun” đạt kết quả tốt. Trên cơ sở công nghệ được hoàn thiện, dự án đã sản xuất hơn 20 tấn cao bột sấy phun, vượt 5 lần so với kế hoạch sản xuất thử nghiệm.

+ Đề tài “Nghiên cứu xây dựng mô hình trồng cà chua theo hướng nông nghiệp công nghệ cao” do Viện Khoa học kỹ thuật nông nghiệp miền Nam (Viện Khoa học nông nghiệp Việt Nam) chủ trì tại huyện Đơn Dương đã góp phần nâng cao năng suất cà chua đạt trên 250 tấn/ha, tăng gấp 3 lần so

với sản xuất truyền thống. Kết quả nghiên cứu được tiếp tục triển khai sản xuất thử nghiệm trên cơ sở phối hợp với một số doanh nghiệp, trang trại tại huyện Đơn Dương và Đức Trọng, đạt kết quả cao và được nhân rộng trên nhiều địa bàn của tỉnh...

+ Kết quả nghiên cứu của đề tài “Ứng dụng GIS phục vụ công tác quản lý tài nguyên đất đai tỉnh Lâm Đồng” (do Trường Đại học Bách khoa Hồ Chí Minh chủ trì) đã được áp dụng rộng rãi tại các huyện, thành phố đạt kết quả tốt...

Ngoài ra, nhiều dự án ứng dụng được chính quyền địa phương và nhân dân đánh giá cao như: Xây dựng quy trình trồng địa lan theo hướng kiểm soát an toàn dịch bệnh; Ứng dụng công nghệ xử lý bảo quản và đóng gói thích hợp cho một số loại hoa cắt cành tại Đà Lạt phục vụ nội tiêu và xuất khẩu; Phát triển giống chuối đặc sản Laba tỉnh Lâm Đồng; Xây dựng mô hình phòng trừ bệnh sương rề trên cây cải bắp...

Mô hình trồng cà chua ứng dụng công nghệ cao

Một số giải pháp thúc đẩy hoạt động nhân rộng kết quả nghiên cứu

Trong thời gian qua, hoạt động nhân rộng kết quả nghiên cứu phục vụ sản xuất và đời sống tại Lâm Đồng đạt được nhiều kết quả đáng khích lệ, nhưng cũng còn những hạn chế nhất định, dẫn đến việc duy trì, đẩy mạnh nhân rộng kết quả sau nghiệm thu chưa cao. Để các kết quả nghiên cứu, thử nghiệm của các đề tài, dự án, mô hình KH&CN đã nghiệm thu, được nhân rộng trong sản xuất và đời sống, cần thực hiện một số giải pháp sau:

Một là, tăng cường hoạt động quản lý nhà nước đối với công tác nghiên cứu, ứng dụng KH&CN với những quy định chặt chẽ từ khâu xác định nhiệm vụ đến tổ chức nhân rộng, đáp ứng yêu cầu phục vụ sản xuất và đời sống của người dân. Đây là giải pháp quan trọng, bởi một trong những tính chất cơ bản của hoạt động nghiên cứu và phát triển là tính phổ cập thông qua chuyển giao ứng dụng kết quả nghiên cứu, nhất là đối với những đề tài, dự án có nguồn vốn đầu tư từ ngân sách nhà nước càng đòi hỏi tính hiệu quả hơn nhằm phục vụ lợi ích chung của xã hội.

Để đề tài, dự án cần có tính khả thi cao, việc đề xuất nhiệm vụ phải gắn với nhu cầu thực tế của sản xuất và đời sống. Hiện nay, chúng ta thiếu hẳn cơ chế ràng buộc trách nhiệm của cơ quan chủ trì và chủ nhiệm đề tài, dự án trong việc tiếp tục duy trì nhân rộng, phát triển kết quả sau nghiệm thu. Mặc dù trong thời gian qua, tỉnh Lâm Đồng đã đạt được những kết quả bước đầu trong việc triển khai nhân rộng kết quả sau nghiệm thu (thông qua việc bố trí kinh phí để nhân rộng những kết quả nghiên cứu

có tính khả thi; thực hiện triển khai nhân rộng thông qua hoạt động KH&CN cấp huyện; phối hợp với các chương trình, dự án khác của các ngành...) nhưng, kinh phí đầu tư cho việc nhân rộng các kết quả sau nghiệm thu còn thấp và chưa được triển khai theo những quy định quản lý cụ thể.

Trách nhiệm đề xuất nhiệm vụ của các sở, ban, ngành, cơ quan quản lý đã được quy định rõ trong “Quy định quản lý nhiệm vụ KH&CN” của tỉnh, tuy nhiên, trong thời gian qua, nhiều đơn vị vẫn chưa quan tâm thật sự. Các sở, ban, ngành... thường đề xuất những nhiệm vụ mà đơn vị có khả năng thực hiện hơn là đề xuất những vấn đề mà thực tiễn quản lý, sản xuất và đời sống đặt ra. Chính vì vậy, đã ảnh hưởng nhiều đến hiệu quả của các nhiệm vụ trong quá trình thực hiện và ứng dụng sau nghiệm thu. Những hạn chế này sẽ phần nào được khắc phục thông qua cơ chế chính sách rõ ràng, xuyên suốt và được áp dụng hiệu quả thông qua hoạt động quản lý KH&CN.

Hai là, cần phát huy vai trò của doanh nghiệp trong việc nhân rộng các kết quả nghiên cứu. Để doanh nghiệp thực sự là cầu nối giữa KH&CN với sản xuất và đời sống, cần xây dựng các cơ chế, chính sách nhằm tạo điều kiện cho doanh nghiệp tiếp cận các chương trình hỗ trợ về KH&CN; tiến tới việc doanh nghiệp chủ động đặt hàng để nghiên cứu, ứng dụng KH&CN phục vụ cho sản xuất và kinh doanh của mình. Bên cạnh đó, các văn bản, và thủ tục liên quan đến việc hỗ trợ doanh nghiệp thực hiện các đề tài, dự án ứng dụng KH&CN trong hoạt động sản xuất, kinh doanh cần minh bạch, rõ ràng; tránh rườm rà, gây mất thời gian của doanh nghiệp.

Một khi việc thực hiện đề tài nghiên cứu có sự tham gia của doanh nghiệp, đồng thời cũng chính là đầu mối tiêu thụ sản phẩm, sẽ góp phần bảo đảm quy trình sản xuất bền vững. Đây cũng là cơ sở để nhân rộng, nâng cao hiệu quả các kết quả nghiên cứu, ứng dụng đề tài khoa học vào thực tiễn.

Ba là, các đề tài, dự án cần thực hiện theo chương trình, sản phẩm trọng tâm, cụ thể theo quy hoạch về KH&CN và mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, tránh đầu tư dàn trải, bao trùm nhiều lĩnh vực, tránh tình trạng địa phương nào, đơn vị nào cũng thấy “ưu tiên”, “trọng điểm”, cuối cùng không tạo được nhiệm vụ nghiên cứu mang tính chiến lược.

Tóm lại, không nên xem việc nhân rộng kết quả nghiên cứu vào sản xuất và đời sống một cách đơn giản, chỉ như quá trình lan tỏa cơ học, dựa trên một công thức chung nhất định; cũng không nên coi việc nhân rộng kết quả nghiên cứu hoàn toàn phụ thuộc vào hoạt động thông tin, phổ biến các thành quả nghiên cứu khoa học... Việc nhân rộng kết quả nghiên cứu vào sản xuất và đời sống phải được chú trọng ngay từ khâu xác định các vấn đề nghiên cứu, lựa chọn nhiệm vụ nghiên cứu, quá trình tổ chức thực hiện, sự phối hợp chặt chẽ giữa nhà nước - nhà khoa học - nhà doanh nghiệp và nông dân trong nghiên cứu chuyển giao với kết quả và những địa chỉ ứng dụng cụ thể. Có như vậy, hoạt động nhân rộng kết quả nghiên cứu phục vụ sản xuất và đời sống tại địa phương mới đạt kết quả tốt ■